

PLANSTRATEGI 2020-2024

Høringsutkast - behandlet i formannskapet i Moss 3.12.20

Moss
kommune

Innhold

2

Mangfoldige Moss - Skapende Varmere Grønnere 3

Kommunal planstrategi 4

Bakgrunn og formål 4

Medvirkning 4

Plansystemet 4

Gjennomføring av planstrategi 2016-2019 5

Kommuneplan for Moss 5

Kommunedelplaner 6

Temaplaner 6

Arealplaner 6

Overordnede føringer 7

Internasjonale føringer 7

Nasjonale forventninger 9

Regionale forventninger 9

Regionalt og interkommunalt samarbeid 7

Utviklingstrekk og utfordringer 8

Bolig- og befolkningsutviklingen 8

Økonomi 8

Levekår og folkehelse 8

Verdiskaping og kompetanse 9

Miljø og klima 10

Arealbruk og infrastruktur 11

Uforutsette hendelser og Covid-19 11

Vurdering av kommunenes planbehov 12

Hovedgrep 12

Kommuneplanen 12

Prioriterte planoppgaver 13

Andre planoppgaver 13

Vedlegg 4

Liste over planoppgaver 2020-2024

Mangfoldige Moss – Skapende Varmere Grønnere

Moss skal ha plass til alle mennesker og ulikhetene våre skal være en ressurs. Moss visjon er Mangfoldige Moss – Skapende Varmere Grønnere.

Mangfoldigheten gir oss flere bein å stå på, og mulighet til å utvikle et bærekraftig samfunn. Moss har som ambisjon å utvikle et mer skapende, varmere og grønnere samfunn, og har gjennom vedtatt samfunnsdel – Moss 2030 definert hvilke målsettinger som skal gjelde for den nye kommunen og hvilke strategier som skal lede oss dit.

Moss har en svært sentral beliggenhet mellom Oslo og svenskegrensen, og er et samferdselsknutepunkt med fire-felts motorvei, dobbeltsporet jernbane, fergeforbindelse over Oslofjorden og havn. Moss vi fram mot 2030 videreutvikles som en del av Osloregionen som funksjonell bolig- og arbeidsregion og med Viken som nytt regionalt nivå.

Moss kommune erkjenner natur- og klimakrise og slik legitimerer vi virkemiddelbruk og prioriteringer for å holde oss innenfor naturens tålegrenser. Vi legger FNs 17 bærekrafts mål og Parisavtalen til grunn for alle vedtak og beslutninger i planperioden

Kommunal planstrategi

Bakgrunn og formål

Dette er den første planstrategien for Moss som en ny kommune. Formålet med kommunal planstrategi er å klargjøre hvilke planoppgaver kommunen bør starte opp eller videreføre for å legge til rette for den ønskete utviklingen i Moss.

I henhold til plan- og bygningsloven skal kommunestyret minst én gang i hver valgperiode, og senest ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Kommunal planstrategi er et hjelpemiddel for kommunen til å fastlegge det videre planarbeidet. Den kommunale planstrategien skal omfatte kommunens strategiske valg knyttet til utviklingen av kommunesamfunnet. Dette gjelder både langsiktig arealbruk, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

“Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden” (...). “Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves”.

Hvordan en planstrategi skal se ut og hva den skal inneholde er ikke konkretisert i detalj av lovverk eller nasjonale myndigheter. Den kommunale planstrategien er et sentralt element i plan- og styrings-systemet, der den er et viktig bindeledd mellom det 4-årige kommuneplanarbeidet og årshjulprosessene knyttet til kommunens virksomhetsstyring.

Med et slikt utgangspunkt bør en kommunal planstrategi inneholde følgende:

- En redegjørelse for og en enkel drøfting av utviklingstrekk og utfordringer knyttet til samfunnsutvikling, miljø og en langsiktig arealstrategi.
- Et endelig vedtak om gjeldende kommuneplan skal revideres, og i hvilken grad (hel eller delvis revidering). Det er også hensiktsmessig å tydeliggjøre sentrale temaer som kommuneplanarbeidet bør innrettes mot.
- En oversikt over kommunens samlede planbehov innenfor alle sektorer.

Omfanget av hvor langt planstrategien skal gå i å drøfte utviklingstrekk i kommunen, å drøfte prioriterte temaer og å vise alternative strategier, avhenger i stor grad om

kommunen har til hensikt å revidere eller delvis revidere kommuneplanen. Hvis man går inn for en større revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel vil det være hensiktsmessig at disse spørsmålene i størst grad blir belyst, drøftet og avklart i planprogrammet for kommuneplanprosessen. Dette vil gi en klar arbeidsdeling mellom den kommunale planstrategien og planprogrammet.

Planstrategien er ikke formelt bindende for kommunen og kan fravikes om det er gode grunner for det. Kommunen kan også når som helst sette i gang et nytt planarbeid utover planstrategien. Det anbefales allikevel å revidere/ justere planstrategien i slike tilfeller.

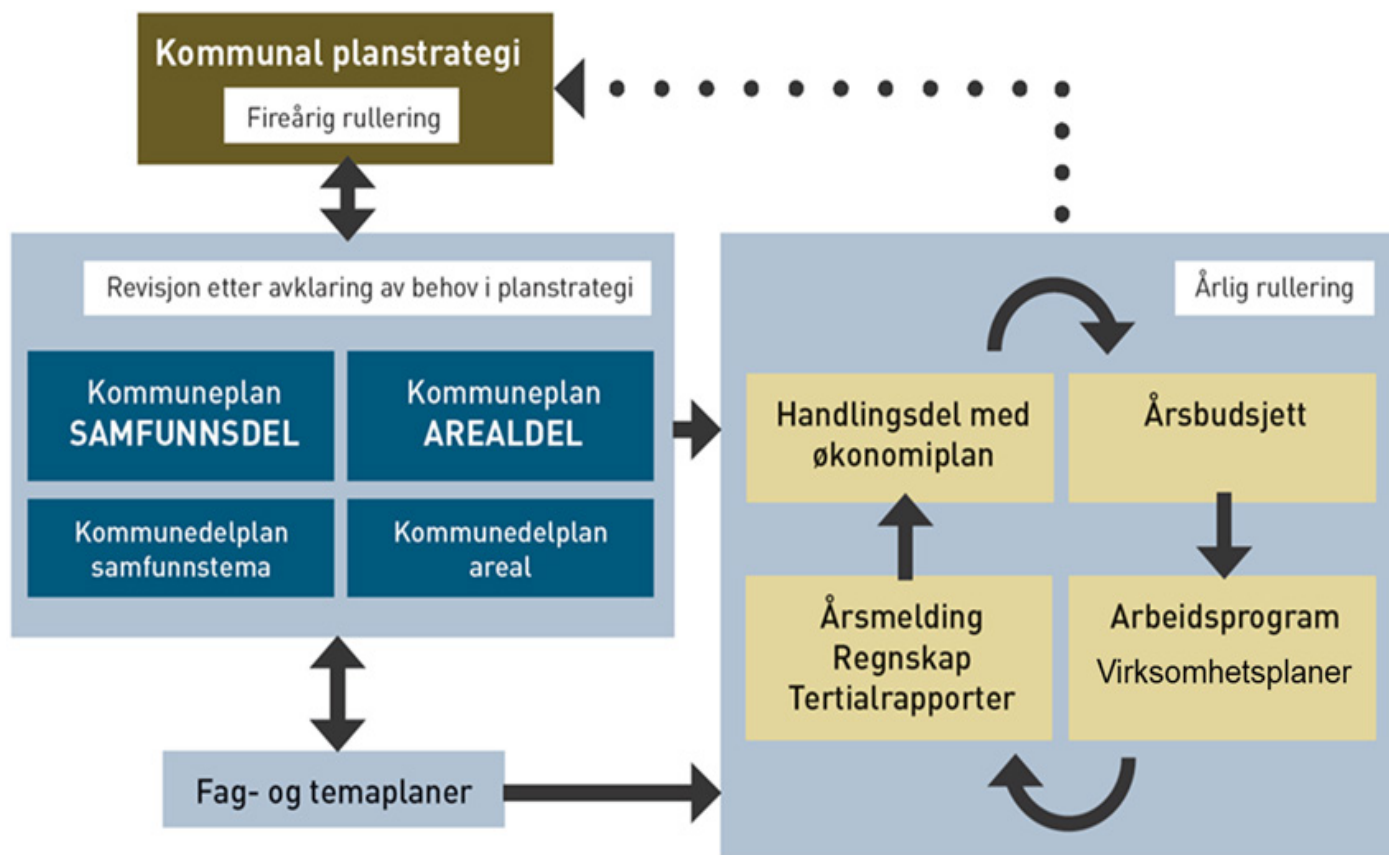
Medvirkning

Samarbeid og partnerskap mellom myndigheter, næringsliv og sivilsamfunnet er avgjørende for å lykkes med bærekraftig utvikling. Vi skal legge vesentlig vekt på innbyggerinvolvering, samarbeid med organisasjoner og næringsliv i planarbeid i perioden. Vi skal etablere nærdemokratiske ordninger og KommuneTorget og ByLab skal videreutvikles som samhandlingsarenaer. Alle deler av mossesamfunnet skal med i videreutviklingen av kommunen.

For å få en bred forankring av strategien er det viktig at synspunkter fra statlige og regionale organer, nabokommuner og befolkning er kjent når kommunestyret vedtar denne. Det er derfor plikt til å innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner. Kommunen bestemmer selv hvordan og når i prosessen disse synspunktene innhentes. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

Plansystemet

Kommunenes plansystem er i dag bygget opp med bakgrunn i plan- og bygningslovens system med kobling til økonomiplanleggingen etter kommune-loven med handlingsplan og årsbudsjett. I tillegg til de ordinære plantypene etter plan- og bygningsloven har kommunen en utstrakt bruk av temaplaner innenfor de ulike kommunalområdene. Planporteføljen består av planer som er lovpålagte, som er nødvendig for tilskudd, politisk bestilte, faglig begrunnet eller utledet fra samfunnsdelen.

Gjennomføring av planstrategi 2016-2019

Gjeldende planstrategi ble utarbeidet i fellesskap mellom Moss og Rygge kommuner, og den ble vedtatt i februar 2017. I planstrategien ble det fastsatt følgende hovedgrep for planarbeidet i Moss og Rygge fram til 2020:

1. Det utarbeides ny felles kommuneplan for «nye» Moss allerede i 2017-2018
2. Allerede igangsatte planarbeider fullføres. I tillegg utarbeides det planer på enkelte områder der man ikke kan vente til kommuneplanen er ferdig. Det vurderes om nye planer kan utarbeides i fellesskap for Moss og Rygge.
3. Alle øvrige temaplaner vurderes i tilknytning til arbeidet med kommuneplanen og utarbeides med utgangspunkt i kommuneplanens overordnede føringer.

Kommuneplan for Moss

Kommuneplanen er kommunens overordnede strategiske styringsdokument og inneholder mål og retningsvalg for kommunens utvikling. Kommuneplanen er forankret i plan og bygningsloven og utarbeides for en periode på 12 år og rulleres normalt hvert fjerde år. Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en

arealdel. Samfunnsdelen beskriver langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Arealdelen er juridisk bindende og fastsetter hovedtrekkene i arealdisponeringen. Arealdelen definerer rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan iverksettes

Mangfoldige Moss - Skapende - Varmere – Grønnere Visjon for Moss, laget av innbyggere, ansatte og folkevalgte - vedtatt 5. desember 2018. Visjonen er et fremtidsbilde som skal skape felles mening og retning. Den skal engasjere og vise vei for innbyggere, folkevalgte og medarbeidere i kommunen.

Samfunnsdelen Moss 2030

Kommuneplanens samfunnsdel, Moss 2030, ble vedtatt i kommunestyret 13. februar 2020.

Moss kommune vil være en kompakt, attraktiv og klimavennlig by. Moss kommune skal utvikle gode lokalsamfunn med utgangspunkt i stedlige kvaliteter og fortrinn. Det skal legges til rette for involvering og samskaping. Samfunnsdelen fokuserer på tre innsatsområder som utgjør elementene i bærekraftstrekanten; levekår og folkehelse, klima og miljø, og verdiskaping og kompetanse. Det er utarbeidet mål og strategier for hvert av innsatsområdene, samt strategier for areal- og transportplanleggingen.

Arealdelen

Kommuneplanens arealdel har vært på høring og var fremmet til 2.gangs behandling i juni 2020.

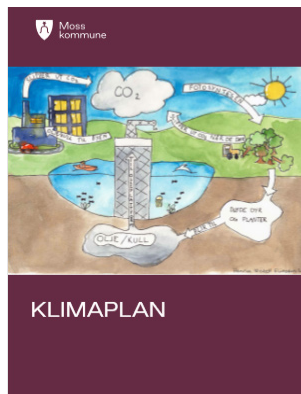
Kommunestyret foreslo endringer i planen og vedtok å legge den på ny høring. Frist ny høring er 18.sep. 2020. Arealdelen bygger på areal- og transportstrategiene i samfunnsdelen, med fokus på fortetting, knute-punktutvikling og en langsiktig utbyggingsgrense som skal hindre byspredning og sikre bevaring av natur- og kulturlandskap.

Kommunedelplaner

En kommunedelplan er en overordnet plan, men på et noe mer detaljert nivå enn kommuneplanen.

Kommunedelplaner dekker en geografisk del av kommunen eller gjelder et bestemt tema. Kommunedelplan for Klima og for Levekår og livskvalitet i et livsløpsperspektiv er to overordnede sektorover-gripende planer som er til sluttbehandling og som vil legge føringer for annet planarbeid i perioden.

Kommunedelplan
Levekår og livskvalitet
i et livsløpsperspektiv
2020 – 2032

Temaplaner

En temaplan er en strategisk plan som omhandler et spesifikt tema eller fagområde. Temaplaner har, i all hovedsak, et tilsvarende tidsperspektiv som kommuneplanen (minst 12 år). Revidering av den enkelte temaplan vurderes i forbindelse med planstrategien hvert fjerde år.

Noen temaplaner vil være sektorovergripende og gi føringer for hele organisasjonen, slik som for eksempel kommunens arbeidsgiverpolitikk. Andre temaplaner gjelder for et avgrenset tjenesteområde som hovedplan for vann og avløp eller fagområde som temaplan for biologisk mangfold. Også enkelte overordnede strategiske planer kan utarbeides som temaplan der det er hensiktsmessig. Strategisk næringsplan er en interkommunal plan for kommunene i Mosseregionen.

Arealplaner

En arealplan omfatter et geografisk område og setter rammer for utbygging og vern. Den består av et plankart, planbestemmelser og en planbeskrivelse.

Overordnede føringer

Lover, forskrifter, politiske vedtak og overordnede styringssignaler fra stat, fylke og kommune gir føringer for kommunens utforming av planer.

Internasjonale føringer

Vi legger FNs bærekrafts mål og Parisavtalen til grunn for alle vedtak og beslutninger i planperioden. FNs bærekraftsmål er en arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringer. Våre prioriteringer skal ta klimavennlige, sosiale og økonomiske hensyn, og en bærekraftig utvikling skal imøtekomme dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov.

Høsten 2019 lanserte FN en ekspertrapport – «The Future is Now» - om hvordan vi kan jobbe med bærekraftsmålene på en effektiv, fremtidsrettet og helhetlig måte. Ekspertpanelets modell definerer seks tverrfaglige innsatsområder som et verktøy for å nå målene i 2030-agendaen.

Parisavtalen er en internasjonal forpliktende klimaavtale om å forhindre at kloden blir mer enn 2°C varmere. I tillegg er man enige om å prøve å begrense oppvarmingen til 1,5°C. Utviklingen må skje innenfor de klima- og miljømål som Norge har sluttet seg til i Parisavtalen.

Nasjonale forventninger

Hvert fjerde år utarbeider regjeringen nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Disse skal legges til grunn for kommunenes planarbeid, og skal bidra til å fremme en bærekraftig og samordnet utvikling.

«Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023», ble vedtatt mai 2019. Regjeringen legger vekt på at vi står overfor fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

De lokale myndighetene har sentrale oppgaver med å håndtere disse utfordringene, og planlegging er et av deres viktigste verktøy. Regjeringen har bestemt at FNs bærekraftsmål skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer.

Regionalt samarbeid

Regionrådet

I henhold til ny kommunelov § 17-1 skal interkommunalt samarbeid foregå gjennom interkommunalt politisk råd, kommunalt oppgavefellesskap, vertskommunesamarbeid, interkommunalt selskap, aksjeselskap, samvirkeforetak, en forening eller en annen måte som det er rettslig adgang til. Ny organisering av regionrådet for Mossregionen er i prosess.

Osloregionen interkommunalt politisk råd

Moss deltar i Osloregionen interkommunalt politisk råd, bestående av 68 kommuner og Viken og Innlandet fylkeskommuner. Sammenslutningens formål er å initiere, utvikle og støtte samarbeidstiltak som styrker Osloregionens posisjon som en konkurransedyktig og bærekraftig region i Europa.

Regionale strategier

Fylkesplan for Østfold inneholder seks regionale strategier for Mossregionen. Strategiene ble utarbeidet av Regionrådet for Mossregionen i 2017 og omfatter Mossregionpakke, Næringsutvikling, Boligutvikling, Vansjø, Forvaltning av landbruks- og kulturlandskapsverdier og Regionale kultur- og idrettsanlegg. Mossregionen skal aktivt utnytte sin sentrale beliggenhet, gode kommunikasjon og nærhet til hovedstadsområdet, Sverige og Gardermoen.

Klima Østfold

Klima Østfold er samarbeidet mellom 12 Østfoldkommuner, Viken fylkeskommune og Fylkesmannen i Oslo og Viken om innsatsen for å begrense klimaendringene. Nettverket jobber for å effektivisere og muliggjøre kommunenes klimaarbeid i form av felles innkjøpsprosesser, felles søknader om midler til å gjennomføre tiltak, bistå med analyse- og statistikkressurser og generelt som sparringspartner i klimafaglige vurderinger.

Partnerskap for næringsutvikling Østfold og Mulighetsriket

Partnerskapet for Næringsutvikling i Østfold er et selvstendig strategisk partnerskapsom skal arbeide for økt verdiskaping og sysselsetting i Østfold, fremme og inspirere til vekst i næringslivet. Dette skal gjøres gjennom å satse på fyrtårnprosjekter som har slagkraft for næringslivet i Østfold.

MORSA

Samarbeid i Vannområdeutvalget Morsa med mål om å bedre vannmiljøet og vannkvaliteten i Vansjø/Hobøl- og Hølenvassdragene.

Østfoldhelsa

Det regionale folkehelsepartnerskap i gamle Østfold, Østfoldhelsa, er forlenget til 2022.

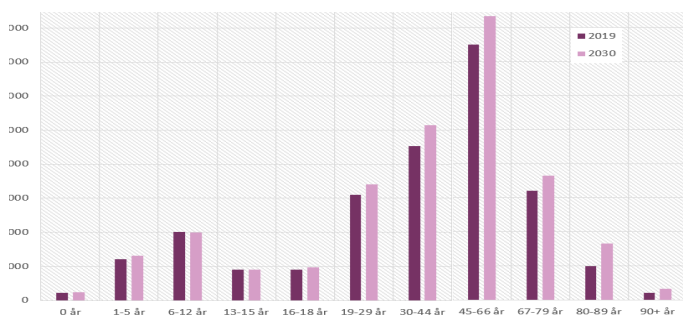
Utviklingstrekk og utfordringer

Bolig- og befolkningsutviklingen

Moss er et vekstområde i Østfold, med høy bostedsattraktivitet. Ved inngangen til 2020 hadde Moss 49 155 innbyggere. Fram mot 2030 er befolkningen forventet å øke til omtrent 55 000 innbyggere.

Boligbyggeprogrammet viser at Moss har potensiale for ca 5000 nye boliger, fram mot 2030, innenfor eksisterende tettstedsområder gjennom planlagte utviklings- og transformasjonsprosjekter. Det er større potensiale enn det som antas å være behov for. Befolkningsfordeling er i dag på ca. 2,2 personer per bolig, med en synkende trend. De fleste nye boligene planlegges som leiligheter i blokk og i konsentrert boligbebyggelse i sentrale områder, noe som svarer godt til forventet befolkningsvekst og økt levealder. Moss har fra før mange eneboliger i attraktive boligområder, og det vil fortsatt være et stort tilbud på brukte boliger for de som ønsker å bo i enebolig eller småhus.

Demografien påvirkes av urbanisering, synkende fødselstall, økende migrasjon og at flere lever lenger. I 2030 er det estimert en økning av andel eldre over 67 år i Moss på 22 prosent. Flere eldre betyr mange muligheter og ressurser, samtidig som en aldrende befolkning vil øke press på kommunenes omsorgstjenester.

Befolkningsframskrivninger for Moss fordelt på aldersgrupper 2019-2030

Økonomi

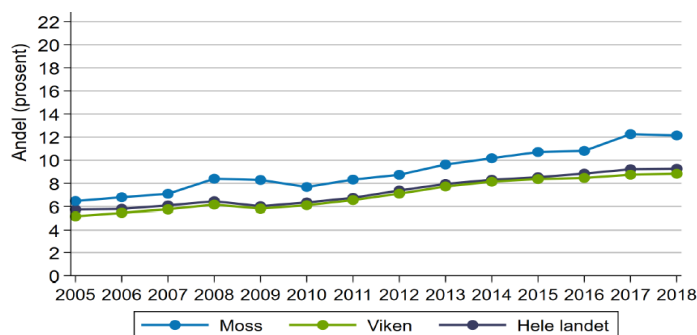
Verdensøkonomien er i endring, noe som kan påvirke de økonomiske rammene for Norge og lokalt i Moss. Selv om norsk økonomi har et godt utgangspunkt, står landet overfor betydelige utfordringer. Omstillingen fra olje og gass til mer miljøvennlige energiformer gjør at Norge ikke i like stor grad kan lene seg på inntektene fra oljenæringen i framtiden. Covid-19 pandemien har ført til betydelige økonomiske konsekvenser, blant annet knyttet til tjenesteutvikling og for næringslivet i kommunen. Økonomiske langtidsvirkninger må påregnes. Det gjelder forhold som reduserte skatteinntekter og økt arbeidsledighet.

Moss står i dag i en svært krevende og usikker økonomisk situasjon. Et økonomisk handlingsrom er avgjørende for å kunne opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet til kommunens innbyggere. Prioritering av en robust og langsiktig kommuneøkonomi er derfor nødvendig. Det forutsettes en effektiv og smart bruk av samfunnets ressurser for å sikre ønsket samfunnsutvikling og for å kunne dekke behovene til en sammensatt befolkning.

Levekår og folkehelse

Moss har betydelige folkehelse- og levekårsutfordringer. Vi har også mange muligheter til å endre dette!

Høsten 2020 lanserte Folkehelseinstituttet en oppvekstprofil som viser noen av kommunens styrker og utfordringer innen ulike områder. Formålet er å se på indikatorer fra ulike sektorer i sammenheng. Oppvekstprofilen viser at Moss har utfordringer innen flere områder. Andel barn under 18 år som bor i husholdninger med lavinntekt er 12,1 prosent i Moss, mot 9,3 prosent som er landsgjennomsnitt.

Andel barn under 18 i husholdninger med lavinntekt, FHI 2020.

Mottakere av uføreytelse er høyere i Moss enn landsgjennomsnittet. Nasjonale prøver viser videre at en signifikant høyere andel 5. klassinger i Moss er på laveste mestringsnivå av lesing. 27 prosent mot 24 prosent i landet. Det er også en signifikant lavere andel ungdomsskoleelever i Moss som oppgir å delta i organiserte fritidsaktiviteter enn landsgjennomsnittet, og det rapporteres om økt bruk av skjerm. Mange oppgir bekymring rundt egen skjermbruk uten at de klarer å redusere bruken. Det er høyere bruk av cannabis på ungdoms- og videregående skole sett opp mot landsgjennomsnittet.

Selv om levealderen også stiger i Moss, er den forventede levealderen lavere enn landsgjennomsnittet. Dette er et tegn på at folkehelsen er dårligere i Moss enn landet for øvrig. Om en har universitet/ høyskoleutdanning forventes en i Moss å leve 6,2 år lenger enn om en har grunnskole som høyeste utdanning. Ved gjennomføring av videregående skole øker forventet levealder med 4,1 år sett opp mot grunnskole.

Den psykiske uhelsen er høyere i Moss enn landsgjennomsnittet. Vi ser en økning i andelen unge i alderen 15 - 24 år som oppsøker legehjelp for psykisk uhelse. Særlig er det en økning blant jenter. Dette er en lik trend som landet, men økningen over tid er lavere i Moss enn landet som helhet. Den pågående korona-pandemien utgjør en ytterligere trussel mot innbyggernes psykiske helse. Med de utfordringene Moss kommune har er det behov for en helhetlig strategi for å kunne jobbe målrettet for å styrke hele befolkningens psykiske helse – og forebygge psykiske lidelser, rusproblemer og selvmord og for å kunne gi god hjelp til personer med psykiske lidelser og personer i akutt krise.

Selv om Moss har mange utfordringer, er det tendens til positiv utvikling. Det gjelder blant annet frafall fra videregående opplæring. I Moss ligger frafall signifikant høyere enn nasjonalt gjennomsnitt og fylket, men utviklingen går riktig vei. Andelen med høyere utdanning er stigende, de fleste elever oppgir å trives på skolen og mobbetallene er lavere enn landsgjennomsnittet.

Resultat fra fylkesundersøkelsen «Oss i Østfold» (2019), viser at innbyggerne i Moss har god helse i Østfold-sammenheng. Forskjellene innad i Østfold er små, og uten å si noe om det er signifikante forskjeller så ser vi at innbyggerne i Moss rapporterer noe bedre psykisk og fysisk helse, og tannhelse. Det er også en litt større andel i Moss som sier de er fysisk aktive og at de trives i stor grad i nærmiljøet sitt. Det ser ut til å være litt flere som er fornøyde med tilgjengelighet og utvalg av butikker, kulturtilbud og grøntarealer.

Det vises for øvrig til dokumentet Mangfoldige Moss - slik har vi det for en ytterligere beskrivelse og analyse av folkehelse og levekår.

Verdiskaping og kompetanse

Moss vil fram mot 2030 videreutvikles som del av Osloregionen som funksjonell bolig- og arbeidsregion og med Viken som nytt regionalt nivå. Den sentrale plasseringen i Viken gjør Moss stadig mer attraktivt for bosetting og etablering av næring.

Arbeidslivet i Moss har lenge vært i omstilling og endring. Nedleggelse av flere større industribedrifter har gitt utfordringer med tanke på arbeidsplasser som blir borte, men også åpnet nye muligheter der det er friggitt store sentralt beliggende arealer til byutvikling for boliger og etablering av nye attraktive arbeidsplasser. Dagens industrivirksomheter i Moss står sterkt med utvikling av nye kompetansekreverende arbeidsplasser. Logistikknæringene i Mossregionen er i vekst og tiltrekkes av byens sentrale plassering med havn og store næringsarealer nær E6. Samtidig ser vi at mange av de nye arbeidsplassene kommer innenfor service og kontor. Handelsnæringene er som ellers i landet under kraftig endring med sterk konkurranse fra nett- og grensehandel. Veksten i befolkningen er større enn arbeidsplassveksten, og Moss opplever en økende andel utpendling.

Strategisk næringsplan for Mossregionen er under utarbeidelse. Denne skal følge opp kommuneplanens samfunnsdel, og vil omfatte strategier for styrking av opplevelsesnæringene.

Kompetanse er avgjørende for økonomisk vekst. Kommunen vil derfor utvikle gode barnehager, skoler og fagopplæring ved å sikre høy kvalitet i et sammenhengende utdanningsløp. Kommunen vil skape et inkluderende læringsmiljø.

Miljø og klima

Det har vært jobbet mye med både klima og klimatilpasning i et Mosseperspektiv de siste årene, og vi har mye god kunnskap om status, utfordringer og muligheter.

Siden 2016 har de direkte utslippene av klimagasser i Moss kommune gått litt ned. Dette kan forklares med stengingen av kommersiell lufthavn i gamle Rygge. For at vi skal fortsette å kutte klimagasser i kommunen er det viktig at vi bygger opp under satsingene i næringslivet, industrien og innenfor sjøfart, og samtidig jobber med å redusere veitrafikk og gjøre den fossilfri. Disse innsatsfaktorene vil avgjøre hvilken vei pila viser for de neste 4 årene. Kommunens klimasatsing er beskrevet i kommunedelplan for klima, og tar utgangspunkt i at vi raskt kommer i gang med satsinger.

Ifølge klimaprofilen for Østfold kan vi forvente oss mer kraftig nedbør og regnflom, mer jord- og flomskred og stormflo som følge av havnivåstigning. Vi må også forberede oss på flere tørker og flere kvikkleireskred. Denne kunnskapen om Østfold, samt noe med detaljert kunnskap, har ligget til grunn i utarbeidelse av ny kommuneplanen. Det er mulig å skaffe enda mer lokal kunnskap, men ettersom det er satt generelle og strenge krav til utbyggere i kommuneplanens arealdel, er det ikke nødvendigvis den rette prioriteringen nå. De som skal bygge ut må selv skaffe mer detaljert informasjon om det aktuelle området før de kan gjøre inngrep.

Norge har forholdsvis stor andel vernet areal, men det meste av dette er fjell. Vi har på nasjonalt nivå behov for mer vern av lavlandsskog og sjøområder. Vern av arealer er en oppgave som tilfaller staten. Kommunen kan imidlertid ha en mer restriktiv tilnærming til å ta i bruk nye områder til utbygging, ettersom dette kan styres gjennom planverket og gjennom tilnærming til dispensasjonssaker. Dette vil beskytte områder fra nedbygging, men områdene vil fortsatt kunne brukes av grunneier til eksempelvis produksjon av trevirke.

Av ca 60 000 arter nasjonalt er 2355 truede i henhold til Norsk rødliste for arter 2015. Av 258 naturtyper vurdert i 2018 er 74 regnet som truet, og av de 74 finnes 51 i Østfold. Dette er et ansvar vi i Moss må ta innover oss. I tillegg til dette er det 336 fremmede invaderende arter i Norge som vi må være spesielt på vakt for. Vi bør få mer kunnskap om alle disse temaene i et lokalt perspektiv slik at vi kan gjøre de rette prioriteringene.

Tilstanden på kommunens naturmangfold var sist beskrevet i en interkommunal (Moss, Rygge og Råde) naturmangfoldplan fra 2014. Vi vet at også her står vi midt oppi en global krise, og vi er nødt til å ha kunnskap nok til å vite hvordan vi skal takle utfordringer hos oss. Det er fornuftig å tenke interkommunalt samarbeid i utarbeidelsen av en slik plan, ettersom mange av utfordringene og løsningene går på tvers av kommunegrensene. Spesielt gjelder dette landskapsøkologi, eller sammenhengende naturområder. Vi har både skogområder, en stor innsjø og kystområder som henger sammen med nabo-kommunene. Samtidig har vi store pressområder både i sjø og på land, der næringsinteresser og friluftsinnteresser noen ganger kan fortrenge hensynet til naturmangfoldet.

Konsentrasjon av fint svevestøv som befolkningen i Moss er utsatt for er signifikant høyere enn for befolkningen i landet som helhet.

Arealbruk og infrastruktur

Moss vil fram mot 2030 videreutvikles som del av Osloregionen som funksjonell bolig- og arbeidsregion og Viken som nytt regionalt nivå. Den sentrale plasseringen i Viken sør for Oslo gjør Moss stadig mer attraktivt for bosetting og etablering av næring.

Moss kommune har gjennom kommuneplanens samfunnsdel lagt langsiktige areal- og transportstrategier som skal sikre at kommunens arealer forvaltes i tråd med øvrige mål i samfunnsdelen. Strategiene definerer hovedelementene i kommunens areal- og transportpolitikk, fysiske utvikling og vern av arealer.

Kommunen viderefører en transporteffektiv arealstrategi med fokus på fortetting og knutepunktutvikling. Mange sentrale områder med stort transformasjonspotensiale betyr at kommunen i stor grad vil kunne dekke arealbehovet for nye boliger, næring og tjenesteyting, gjennom en god og riktig videreutvikling av disse.

Ved gjenbruke allerede bebygde arealer, og høy arealutnyttelse nært knutepunkt for kollektivtransport, spesielt ved kommunens tre jernbanestasjoner, tilrettelegger man også for å redusere transportbehov og unngår samtidig nedbygging av dyrket mark, verdifull natur og grønne lunger.

Moss har en rik og variert kulturarv, og den skal forvaltes slik at den sikrer en bærekraftig utvikling, verner kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap som en dokumentasjon på fortiden og en ressurs for framtiden.

Senterstrukturen videreføres med Moss by som regions- og kommune- senter, Halmstad og Kambo som områdesentre, og Larkollen og Vang som lokalsentre. Dette skal bidra til utvikling av gode lokalsamfunn og nærmiljø, der daglige gjøremål kan nås gjennom gange, sykkel og kollektivtransport. Det blir vesentlig å legge til rette for at vekst og fortetning kan skje på en slik måte at det ivaretar og skaper gode og trygge nærmiljøer.

Trygg kommune

Et viktig samfunns mål er at alle skal oppleve trygghet i Moss kommune. Forebyggende arbeid og styrking av beredskap er derfor et viktig satsningsområde.

Vi må fremme tillit i befolkningen gjennom å videreutvikle god kommunikasjon, sikre god medvirkning og demokratiske beslutningsprosesser. Samtidig må vi planlegge tiltak som reduserer sårbarheten i samfunnskritiske funksjoner som blant annet elektronisk kommunikasjon, vannforsyning, transport og nødvendig helsehjelp.

Samfunnsfunksjoner og befolkningens sikkerhet skal ivaretas og sikres mot menneskeskapte og naturbaserte trusler. Sikkerhetsarbeidet skal være kunnskapsbasert og ta utgangspunkt i FylkesROS og helhetlig ROS for Moss samt vedtatt styringsdokument for kommunens beredskapsarbeid.

Uforutsette hendelser og Covid-19

Det er alltid en risiko for at det kan skje uforutsette hendelser, som medfører kriser lokalt, nasjonalt eller internasjonalt. Covid-19-pandemien har vist oss dette. Pandemien har medført endringer i verden og i Moss. Pandemien kan gi økte sosiale forskjeller og den påvirker arbeidsliv og folkehelse. Spørsmål om forsyningssikkerhet og globalisering, matsikkerhet og generell samfunnssikkerhet og beredskap er under debatt. Vaner og samhandlingsmønstre endres og digitale arenaer er i større grad tatt i bruk.

Når samfunnet endres så dramatisk som i 2020, endres også grunnlaget for målene, planene og strategiene. Det er sannsynlig at konsekvensene vil prege samfunnsutviklingen og prioriteringer i lang tid fremover. For å sikre at planstrategien er et egnet styringsverktøy for arbeidet med samfunnsutvikling også på «den andre siden» av covid-19, vil det være behov for en evaluering av planstrategien i inneværende kommunestyreperiode. Det er vesentlig at kommunen sikrer en beredskap og bærekraft som på best mulig måte kan håndtere konsekvensene av uforutsette hendelser gjennom rask og effektiv omstilling.

Vurdering av kommunenes planbehov

Hovedgrep

I planstrategiperioden skal det prioriteres plan- og utviklingsoppgaver som følger opp kommunens visjon og ny kommuneplan. FNs bærekraftsmål skal legges til grunn for alt planarbeid.

Økonomi- og virksomhetsplanlegging i tråd med samfunnsmålene og beredskapsarbeid skal være prioriterte planoppgaver i perioden.

Plansystemet skal fremme et helhetlig perspektiv, herunder tverrfaglighet og samhandling mellom og på tvers av fagområder, forvaltningsnivåer og interesser. Planarbeid skal være kunnskapsbasert og bygge på bred medvirkning og innbyggerdialog.

Kommuneplanen

Ved behandling av planstrategi skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer.

Kommuneplanens samfunnsdel er nylig vedtatt, og er utarbeidet på bakgrunn av en bred medvirkningsprosess, med spesielt fokus på innbyggerinvolvering og ungdom. Samfunnsdelen ivaretar de viktigste nasjonale og regionale føringene for kommunal planlegging, bygger opp under visjon for Moss og setter mål for de viktigste utfordringene for kommunen som organisasjon og mossesamfunnet. For å følge opp mål og strategier i samfunnsdelen er det viktig å bruke planressurser på de oppgaver.

Kommuneplanens arealdel er under sluttbehandling etter en lang og grundig planprosess. Gjennom planprosessen er det vurdert at kommunen har tilstrekkelig egnede arealer til utbyggingsformål innenfor langsiktig utbyggingsgrense. Kommuneplanens arealdel henger godt sammen med arealstrategiene i samfunnsdelen og gir et godt grunnlag for en fysisk utvikling som bygger opp under en bærekraftig samfunnsutvikling. Det er noen prioriterte utviklingsområder der kommunen mangler tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag, egnede strategier og/eller arealplaner som sikrer ønsket stedsutvikling, herunder Høyda, Sjøsidene og i Halmstad sentrum. Kommuneplanens arealdel er overordnet og grovmasket, og uegnet som styringsverktøy for disse områdene, og det bør prioriteres igangsetting av planer for disse delområdene.

Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel skal ikke rulleres i planstrategiperioden.

Prioriterte planoppgaver

Helhetlig strategisk plan- og styringssystem

Det skal utarbeides overordnede strategiske planer for tjenestene, som skal sikre en bærekraftig samfunnsutvikling i tråd med vedtatt samfunnsdel og robust økonomisk styring, sikre dekking av behov, tverrfaglig samarbeid og god oppfølging av vedtatt arbeidsgiverstrategi.

Økonomiplanlegging

Økonomiplanen skal utgjøre kommuneplanens handlingsdel som følger opp samfunnsmålene og sikrer en robust kommuneøkonomi. Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommuneplanens samfunnsdel, klimaplan og kommunedelplan for levekår og livskvalitet skal følges opp.

Bærekraftig samfunnsutvikling

Det skal prioriteres plan- og utviklingsoppgaver som følger opp kommunens visjon og ny kommuneplan. FNs bærekraftsmål skal legges til grunn for alt planarbeid. Arbeidet med kommunedelplaner for klima og levekår og livskvalitet i et livsløpsperspektiv og strategisk næringsplan skal sluttbehandles og følges opp gjennom fagplaner og handlingsprogrammet.

Kommunal beredskap

Moss kommune skal ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet gjennom å arbeide systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhetsarbeidet på tvers av sektorer i kommunen med sikte på å redusere risiko for tap av liv, eller skade på helse, miljø og materielle verdier. Det skal utarbeides delplaner for hvert kommunalområde med videre detaljnivåplaner for kommunalområdenes enheter og virksomheter. Kommunalområdene med tilhørende enheter og virksomheter skal være forberedt på å håndtere uønskede hendelser på sitt nivå, og skal med utgangspunkt i en risiko- og sårbarhetsanalyse utarbeide en beredskapsplan. Planene skal være samordnet med øvrig beredskapsplanverk i kommunen og andre relevante offentlige, private og ideelle aktørers beredskapsplaner.

Bolig- og nærmiljøsatsning

Boligsosial handlingsplan skal rulleres i perioden, og det er behov for at kommunen har en helhetlig strategi for boligbygging som ivaretar gode bokvaliteter for alle, sikrer attraktive og aktivitetsvennlige bo- og nærmiljø som det er godt å være i og som følger opp målene i samfunnsdelen. Det legges vekt på utbygging i form av fortetting og transformasjon i by- og områdesentrene. Dette gir boliger med god tilgang til servicefunksjoner og aktivitetstilbud, men er samtidig utfordrende med tanke på å sikre boligene mot støy, forurensning, trafikk og tilstrekkelig tilgang til grønne lunger og rekreasjonsområder. God kvalitet på boligområder og nærmiljøtilbud i hele kommunen er viktig for å motvirke sosiale ulikheter, og det er behov for levekårs-/områdekartlegging som synliggjør fordelingen av ressurser i kommunen.

Styrket psykisk helse

Psykiske lidelser og vansker er ett av samfunnets største folkehelseproblem. Den pågående koronapandemien utgjør en ytterligere trussel mot innbyggernes psykiske helse. Med de utfordringene Moss kommune har er det behov for en helhetlig strategi for å kunne jobbe målrettet for å styrke hele befolkningens psykiske helse –og forebygge psykiske lidelser, rusproblemer og selvmord og for å kunne gi god hjelp til personer med psykiske lidelser og personer i akutt krise.

Andre planoppgaver

I tillegg til de prioriterte planoppgavene er det avdekket en rekke behov for å rullere eller samordne eksisterende planer fra gamle kommuner eller utarbeide nye planer. Disse planoppgavene er listet opp i et eget vedlegg. I oversikten er det også tatt inn oppgaver som er vedtatt gjennom kommuneplanens samfunnsdel og forslag til kommunedelplaner for Klima og Levekår og livskvalitet i et livsløpsperspektiv.